

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

TARTALOM:

A fényképezésről, népszerű előadásban.

VI. V. Sárffy Ignácztól.

Beszélgetés a fényképezésről. Irta Vogel dr.

Egyetemi beszéd. Veress Ferencztől.

A fényképezés elszaporodása és egyesületünk ügye. Irta Takácsi S.—A—R.

Vegyesek.

Ingyen rovat.

A szerkesztő izenetei.

A borítékon hirdetések.

A fényképezésről, népszerű előadásban.

VI.

A fehérnye-papír érzékenyítése és a kép másolása.

A negatív képek elkészítése a föntebbi műtettel teljesen véget ért. A nemleges üveglap, ha az minden erőszakos külbehatástól gondosan megőriztetik, természetesen huzamosb időig eltartható, s róla képeket bármikor tetszés szerint másolhatni. Óvni kell azt azonban a megkarczolásról, valamint a napnak huzamosan tartó erős fényétől is. Mert bárha a világosságnak rá többé hatása nincs, a nap tüzes fénye, — mint minden egyéb szint — ugy ezt is megfakíthatja s a róla másolandó képeken az árnyvonalak nem lesznek élesen kiválókká.

A fényképezésnek második részét a képeknek papírra áttétele, vagyis a kép másolása teszi. Ez az ugynevezett igenleges (positiv) kép. Igenlegesnek mondjuk azért, mert most már a papíron [a fölvett tárgy valódi] jelenik meg. A barna helyek barnán, a fehérék fehér színben tűnnek elő;

nem mint az üvegen, ahol a fény felbontó ereje folytán a fehér részek (pl. az arcz) egészen leketére festettek.

A képek lemásolásához nem használható bármely papír, hanem e célra külön praeparált, ugynevezett fehérnye-papírok (Albumin-papier) szükségesek. A fehérnye 50 szemernyi Ammonhalvag (Chlorammonium) 5 lat lepárolt víz, 16 lat tojásfehérnye és 32 szemernyi konyhasó vegyülékéből állván, ezzel a finoman enyvezett papír behuzatik... Minekutána a papírok fehérnyézése rendkívül kényes műtettel jár, s legtöbb esetben sem sikerül, épen nem ajánlhatom a fényképezőknek, hogy papírjaikat maguk fehérnyézzék. A leghálátlanabb munkát végeznék általa, mely a mellett, hogy költséges, egyuttal időpazarló is, s mindannak daczára eredménytelen, illetőleg sikertelen marad. Legtanácsosabb a papírt gyárakból készen megrendelni.

A jól elkészített fehérnye-papír, kellőképen gondozva huzamos ideig eláll. Arra kell csak ügyelni,

hogy ne tartassék nedves helyen, hogy a fehérszennyezett oldalt ujjainkkal ne piszkálgassuk, hogy a napvilág hatásának ki ne téessék s végül, hogy szétdarabolásánál ne olló, vagy vas-kés, hanem fa- vagy csontkés használtassék. Ily óvakodás mellett a papíros 5—6 hónap alatt hibátlanul eltartható.

Midőn az üveglapról a képet papírra másolni akarjuk, ez utóbbit ép úgy kell érzékenynyé tennünk a fény iránt, miként érzékenyítettük annak idejében az üveglapokat. Az érzékenyítés itt is, mint ott ezüstoldattal s hasonló eljárás közt történik. Mondanom sem kell, hogy e műtétnek is a sötét szobában kell végbemenni.

Az érzékenyítő folyadék alkotórészei: légsavas ezüstéleg és lepárolt víz (1:16 arányban), mely oldat épen úgy, mint az üveglap érzékenyítésénél üveg- vagy porcellán-tálba öntendő. Megvárva míg az ezüstoldat teljesen nyugalomba jön, a szétdarabolt fehérnyepapírost egyenletes, ügyes mozdulattal a folyadék felületére borítjuk. Az ezüstoldat jósága s a fehérnyeréteg vastagsága határozza meg, hogy a papír meddig tartassék az érzékenyítő felületén. Ha az oldat jó s a fehérnyeréteg nem vastag, elégségesnek vélek 1—2 percet; ellenkező esetben azonban 3—4 perczig is rajta tartható.

Amennyire lehet, ügyeskedni kell, hogy a fehérnyepapír szabatosan boríttassék a felületre; vagyis ügyeljünk, nehogy a folyadék a papír fehérszennyezett oldalára is átfolyjék, valamint arra is, hogy a papír és oldat közé apró légbubo-

rékok ne tolakodjanak. Igen jól rá lehet borítani a papírt a folyadékra, ha azt közepe táján egy kissé a víz felé domborítjuk s úgy alkalmazzuk, hogy a folyadék először is e domborulatot érintse; — a fölfelé hajtott szélék lassankint az elbocsájtás után szintén igen szépen az oldalra simulnak.

Midőn az érzékenyítés megtörtént, a papírost kis fa- vagy csont fogantyúval, (és semmi esetre sem kézzel!) a folyadék felszínéről leemeljük s megvárva míg róla a fölös mennyiségű ezüstoldat lecsepög, kis fa-csipetű segítségével valamely szárazabb helyre felakasztjuk és megszáritjuk.

Sok érzékenyített papírt előre készíteni nem tanácsos. Eláll ugyan a papíros néhány napig, de a képek tisztábbak leendnek, ha mindannyiszor friss érzékenyítéssel élünk. Ügyelni kell továbbá arra is, hogy a megszáritott papírokat ne tegyük könyvekbe, mert ezek nyomdai festéke nyomot hagyhat rajtuk s ez a papírost használhatatlanná teheti. Legtanácsosabb a megszáritott papírt egész addig hagyni a szabad levegőn, míg csak használat alá nem kerül. Említenem sem kell, hogy a világosságtól a legnagyobb gonddal elvonassék.

Az amerikai fényképészek után indulva sokan ajánlják az érzékenyített s kiszáritott fehérnyepapírok megfüstölését, vagyis, hogy a papír egy elzárt szekrényben Ammoniak-gőz hatásának 1—1½ óráig kitéttessék. Állítják, hogy az ily papíron a képek sokkal gyönyörűbbek!..

Az érzékenyített és megszáritott fehérnyepapírosra most már

szabadon másolhatjuk át a képet, csak vegyük kölcsön ismét a napfényt, a mint azt tettük a tárgynak nemleges levételénél is. A másolás előtt a negatív képet retouch-irozni is szokták. Ez a művelet arra szolgál, hogy az arcz, kezek, általában a test ruha nélkül való részei kellő lágytságot és fehérséget nyerjenek a képeken s így e művelet ügyes rajzoló tehetséget kíván. Magáról ez eljárásról azonban így írásban bajosan lehet utasítást adni, leghelyesebben teszi a műkedvelő, ha végig nézi e műveletet egy fényképésznél.

A másoláshoz szükséges másolókeretek szerkezetét annak idejében (II. füzet 20. lap) elmondtam, azért itt ismételni fölösleges volna. Ezeket kell most elővennünk, hogy úgy a nemleges lapot, mint a fehérnye-papírt behelyezzük. Képzeljük, mintha egy üveges képet raknánk rá: hasonló módon történik az átmásoláshoz szükséges dolgok elhelyezése is. A keretbe behelyezzük először a nemleges üveglapot, bürözetével a működő felé fordítva; erre szorosan oda simúlva jön a fehérnye-papíros, ezüstözött felével befelé, úgy hogy az az üveg bürözetével érintkezzék; ezután egy odaszorító posztódarab, fa- vagy papírlemez, s mindezek csavarok segítségével erősen lesajtoltatnak.

Ez elkészülvén a keretet világosságra visszük s az üveglapot fölfelé irányítva, vízszintes helyzetben a fény hatásának kiteszjük. A mint a keret a napra tétetik, a fény azonnal megkezdí működését. A beömlő sugarak hatása alatt a pa-

piros barnulni kezd oly mértékben, a mint a nemleges kép a sugarakat átbocsátja. A nemleges képen az arcz fekete, tehát itt a sugarak át nem hathatván, a papíron az arcz fehér marad. A barnább helyeknek, pl. ruhának képe a nemlegesen fehér, tehát a sugarak itt utat kapnak, a papírt megfeketitik; vagyis minden a legtermészetesebb módon visszaáll. — Épen azért mondatik ez a kép most már igenlegesnek, pozitívnak.

Az a fontos-kérdés merül most itt föl: mennyi ideig tétessék ki a világosság hatásának a fehérnye-papír? Erre határozott pontossággal megfelelni szerföött bajos, csaknem lehetetlen. Tavasszal és nyáron, midőn az idő tiszta, az ég felhőtlen s a levegő nem ködös, átlag tíz percz elég arra, hogy a kép a papírra vettessék; ellenben télen több óra szükséges hozzá, sőt ha az idő ködös és homályos, fél, sőt egész nap is megkivántatik a kép elkészüléséhez. Legtanácsosabb az idő mennyiségét akképen előre ki-puhatolni, hogy a fényképező egy ezüstözött papírszeletkét a világosságra kitesz. A mennyi idő kellett ahhoz, hogy a papír rézvörössé barnúljon, annyi idő fog kelleni a kép elkészüléséhez is.

Sem a nagyon erős, sem a gyöngye fény nem jó a képekhez. Ha a fény tulságosan erős, a vegybontás rohamosan beáll, a papír hirtelen megfeketedik s az árnyvonalok nem lesznek kivehetők. Azért legkevésbbé sem tanácsos közvetlen a napsugarak elé tenni a keretet. A nagyon mérsékelt világosság ennek ellenkezőjét szüli. Ha

talán gyorsan kell a képeknek elkészülni másolhatunk a közvetlen napfényen is, de ez esetben a képek lágyságáért a keret külső, tehát a nap felé fordított üvegére úgynevezett selyempapírt tegyünk, mely a fény gyors s esetleg káros működését korlátozza.

Legbiztosabban megtudjuk a kép jóságát azzal, ha nem sajnáljuk a fáradságot s magát a képet tekintjük meg. Ez okból a keretet a sötét szobába viszzük, kinyitjuk s a kép egyik sarkát óvatosan (nehogy a papír félrecsuszszék) föl emeljük. Ha a papír eléggé barna, úgy a kép jó; ellenkező esetben nem. Egy kissé mindig barnábbá hagyjuk a képet fejlődni, mert majdan az aranyoldat annak színét úgy is meghalványítja. Tapasztalt fényképezők ennek titkát csakhamar kitanulhatják; a gyakorlat e tekintetben a legjobb mester.

Ujabbán, különösen a nők fényképeinél, az a divat kapott lábra, hogy a képeket meglehetősen sötétben szeretik. Nagy része van e divatos kívánságnál az érdekeskedésnek épen úgy, mint az idealizálásnak, a fényképész azonban nem vétkezik, ha e kis hiúságot legyezgeti.

Ha a képet jónak itéljük, kiemeljük a keretből s most a világozástól még mindig megótt papíros egy újabb műtétnek vettetik alája, melyet a fényképészek nyelven színezésnek (aranyozásnak) nevezünk.

Erről, s a többi hátralévő műtetelekről majd a jövő alkalommal.

V. SÁRFFY IGNÁCZ,
gymn. tanár.

Beszélgetés a fényképésről.

(A „Phot. Notizen“ után.)

Az alább közölt érdekes párbeszédben V o g e l nagyon röviden ugyan, de elég sikerülten vázolja a közönség egy részének azon hibás nézetét, mely szerint a fényképezést igen csekély munkával megtanulhatni. Maga az olvasó ítélje meg, vajjon mennyire változtatja e cikkkecske meg a közönség ebbeli téves felfogását.

*

Közelebbről egy főrangú katonatiszt látogatott meg műtermemben s a szokásos üdvözlés után helyet foglalt.

— Minek köszönjem e kiváló szerencsét? — kérdém udvariasan.

— Jó tanácsot akarok kérni öntől uram. Van nekem ugyanis egy élhetetlen unokaöcsém; ez már volt tiszt, de a sok adósságcsinálás miatt kénytelen volt elhagyni a hadsereget; azután az építésre szánta magát, de minden nagyobb siker nélkül; később szép tenorhangjával mint énekes óhajtott volna megkeresni kenyerét, de ez sem sokáig tartott; most meg végre egy részvénytársaság irodájában dolgozik, a hol szintén nem jól érzi magát. Én tehát azt gondoltam, hogy legjobb lesz ha fényképésznek adom, mert ez ugyis oly könnyű. Nos mit szól ön tervemhez?

— Az a kérdés mindenek előtt, hogy van-e kedve és hajlama a fiatal embernek a fényképészethez?

— Hajlama? Én azt hiszem, hogy fényképészsé minden ember lehet!

— Ez nagyon téves nézet.

— De engedjen meg kérem én azt hallottam, hogy K., az a híres udvari fényképész, azelőtt csak műlovag volt és most milliomos; eléggé híres ezen a téren Y. is, kit korábban mint házi-szolgát alkalmaztak egy vendéglőben; és ott van Z. is, ki szintén jó üzletet teremtett, azelőtt nálam csak tisztiszolga volt. A mit egy ilyen ember meg tud tanulni, úgy hiszem azt még jobban megtanulhatja az én unokaöcsém, ki tiszt volt.

— Meglehet, hogy helyzetében a fényképészet technikáját elsajátítja, de

hogy a szükséges műérzket, a nélkülözhetetlen tapintatot, a kellő ügyességet s a kereskedő szellemet, mely elengedhetetlen, megszerezheti-e, melyekkel olyan hirű üzletet alapítson, mint az említettek, azt nem tudom.

— Nem gondolom, hogy olyan nehéz volna a feladat, mint ön állítja, hisz a korábbi házi-szolga, műlovag és altiszt derekasan megállíták a sarat.

— Monthat kérem nekem egy házi-szolgát, egy műlovagat, vagy akár kettőt is; azután megnevezhetünk egy-egy fűszerárust, mechanikust, gyógyszerészt s a többi efféle is, mert a fényképészet rendszeren az ilyen különböző foglalkozásúak köréből kapja ujonczait; de ne higgye kérem, hogy minden fűszeráros, altiszt, műlovag stb., kik a fényképészetre adjuk magukat, abban sikeres előhaladást is tesz. Én részemről több példával igazolhatom az ellenkezőt. Ha azok, kiket ön megnevezett, kiváló gyakorlattal és sikerrel feltűntek, az csak azért van, mert a fényképészethez székséges bizonyos tehetséggel már eleve meg voltak áldva s így már korábban tudták azt, a mit kell tudni s e miatt történhetett, hogy korábbi foglalkozásuk nem elégité ki őket. — X., a korábbi iskolamester és a később híres fényképész pl. kitünő műérzkekkel bírt, és most a fényképészeti levételekben egy historiai festő nevezetességére vergődött. Z. pedig, ki azelőtt mechanikus volt és ma szintén fényképész, ügyes tájképfestővé fejlődött; H. fényképész kiállított szép antik és képgyűjteményével megmutatta, hogy legnagyobb mértékben kitünő műérzke van.

— Miért kell éppen műérzke? Hisz a fényképészetben a sötét kamra végez mindent!

— Az ismét szerfölött ferde nézet méltóságos úr! A kamra leveszi a tárgyat, a mely felé irányozva volt. A képet, mely a kamrából kikerül, még tetszetőssé is kell tenni, maguknak a tárgyaknak pedig festőileg szépeknek kell lenni, mintha csak élő képeket ábrázolnának; a visszatetsző részeknek, melyek némely alaknál szembe öltének,

gondos rendezés és helyes világítás által lehetőleg fődve és eltakarva székséges maradniak; a kedvező benyomást keltő részeket ki kell emelnünk és a mit magán az élő alakon helyesen elintézni nem lehet, azt a lapon kell elvégezni. Ezt az eljárást nevezik negatív-retouch-irozásnak. Azt csak elismeri méltóságod, hogy ennek a munkának elvégzéséhez bizonyos tapintat és műérzke székséges. Megvannak-e ezek az ön unokaöcsésénél?

— Nem monthatnám. A rajzolásban mindig az utolsó volt, sohasem szeretett sokáig ülni, mert nem volt elég türelme.

— Akkor bajosan is lesz belőle értelmes fényképész, mert erre s az ideges, nagyzó, arrogans és változó közönséggel szemben valódi angyali türelemre van székség.

— Ezek a kiváló tulajdonságok még a művelt embereknel is csak kivételesen találhatók fel.

— Fájdalom, hogy így van. Nem is merem állítani, hogy a közönség szeretetreméltó oldalait a műteremben fejtette volna ki. Meg kell még jegyezni, hogy a mi úgy nevezett főúri közönségünk sok műveletlen elemet hordoz magában; vannak főúraink közt pl. gazdag volt speculansok, ezeknek alsóbb rangú asszonyai vagy magas állású szülők üres fejű és makacs fiai, egészen egyoldalú műveltségű művészek, kik a megkívántató szakismereten kívül semmi máshoz nem értenek, mint a maguk hinságának ápolásához s ezen gyöngye oldaluk a mint az atelier-be lépnek a legészrevehetőbben szemünkbe ötlük. Már most hiszi-e méltóságod, hogy a fényképész az ilyen embereket kiutasíthatja műterméből? Nem teheti ezt, mert ezzel üzlete nagyon sokat veszene jó hiréből; hanem igenis alkalmazkodnunk kell az ily főúrak gyöngéihez, nem is szabad észrevennünk azokat. Ezt pedig nagyon ritka ember tudja tenni.

— Ön uram elveszi egészen kedvemet unokaöcsémre vonatkozólag.

— Én kifejtettem midőn nekem az elsőrangú fényképészeket példaképen

említette, hogy mi szükséges ahhoz, ha valaki hozzájuk hasonlóvá akar lenni. De ha unokaöcscse megelégszik egy kis szerény keresettel, egy kis külvárosi helyecskével, hol alkalma fog nyilni arra, hogy katonákat vegyen le, kiket korábban ő maga commandirozott s a kik inkább az olcsó árra, mint a képek művészi kivitelére tekintenek, — akkor könnyen juthat keresethez.

— Hagyjuk uram most már ez ügyet; mint alsórangú fényképészt unokaöcsemet nem nézhetném és ő maga sem. De vajjon nem lehetne-e számára mint fényképészegédnek foglalkozást találni valahol? Mert úgy hallottam többektől, hogy az ilyen segédekért igen jól fizetik!

— Természetesen, ha ők maguk is igen jól megfelelnek hivatásuknak. A rövid jellemrajzból, melyet méltóságodtól unokaöcscséről hallottam, még nem tudhatom, ha vajjon egy jól kiképzett operateur-höz hasonlítható-e? Mindenek fölött nagy kérdés, hogy mennyire tud beleszokni alattvalói helyzetébe. A mint a fényképésznek alkalmazkodni kell a közönség hangulatához, úgy kell a segédnek is a mesteréhez, és ritkán szokott minden principalis valami szeretetreméltó egyén lenni. A fényképészet, különösen pedig a portrait-fényképészet az embert nagyon idegessé szokta tenni,

— Ön tehát nem tanácsolja.

— Nem úgy gondoltam. Méltóságod unokaöcscse rendes foglalkozás nélkül van és számíthat támogatására, engedje tehát meg neki, hogy kísérletet tehessen. Maga fogja néhány hét alatt belátni, hogy mennyire érez hajlamot magában a fényképészethez és mennyire nem, s így — ez utóbbi esetben — egy más pálya megválasztásához még mindig marad ideje.

— Szives tanácsa- és fölvilágosításáért nagyon le vagyok kötelezve. Isten önnel áram!

Ezzel távozott tőlem a főtitisz. Unokaöcscse azonban még mindig a részvénytársaság irodájában dolgozik.

RVT.

Beszéd.

Veress Ferencztől.

Tisztelt uraim!

Midőn most e második félévi elénk tűzött és feldolgozandó tárgyaink Dagherre, Talbot és Niepce de St. Viktor fényképészeti találmányaik előadásához kezdenénk, ha gondolatunk vilámlanó szárnyán haladva a mult félévi előadásainkon és együtt végzett működésünkön végig pillantunk, a fölmutatható eredmény csekélységén meg kell döbbenünk.

Azt látjuk ugyanis, hogy akaraterőnk dolgozni és nevezetesebb siker fölmutatására ezen a téren sokkal nagyobb vala, mint a mennyit kivívhattunk. Az elhintett magvak vajmi kicsinyek s lényünk szerint igénytelenek is lévén, remélhetjük-e legalább azt, ha vajjon csirázásnak indulnak-e, mint a kicsike mákszem, mely magában rejtji virágainak ezernyi szirmait? Ha a kicsi magvak dús fejlődés helyett elcsenevésszednek, ha a színeikben pompázó virágok helyett csak a földből alig kilátszó kórókat hoznak, az nem a talaj hibája, hanem igen gyakran az elhintőé, kinek tapasztalatlan keftész módjára nincs helyes ismerete, az elvetendő magvaknak a talajhoz való viszonyáról...

Mindig igaz marad az, hogy ha valamely műveletet ismerni, tudni és teljesen átérteni akarunk, azt szorgalmas tanulásnak és bemélyedő figyelemnek kell megelőznie. Mindennemű művelet tudományyá fejlődhetik ki birtokunkban, de csak akkor, ha annak minden aprólékos jelenségeit megfigyeljük annyira, hogy ezeknek okát és okozatát ismerjük, úgy ismerjük, hogy azokról nemcsak magunknak tudunk számot adni, hanem más tudni vágyóknak is. Lelkiismeretes buzgósággal kell tehát az illető művelet minden körében aprólékosan kutatnunk, hogy ezekre másokat is megtaníthassunk. Így leszünk csak hasonlók az olyan bányászhoz, ki nemcsak maga gyönyörködik a föld gyomrából fáradságos munkával kiásott kincsekben, azok csillogó pompájában, hanem azokkal másoknak is él-

vezetést szerez. Hogy azonban alapos ismereteinket másokkal is közölhessük, arra velünk született tehetség és hajlam szükséges s még ezek mellett tudnunk kell azt is, hogy a szerzett ismeretek halmazán kívül a tavítás tudása már magában egy önálló tudomány, mely nem hiába a legmagasztosabb az összes életpályák között, de legnehezebb is. Attól azonban, hogy mi ezt magunkról elmondhassuk, föltötte távol vagyunk. Az igyekvő törekvés, a jó akaratú hajlam megvan ugyan bennünk, megvannak a magvak is, melyeket elhintünk, de hogy e magvak minő kifejlődést fognak nyerni, az a jövő titka. Most még uraim csak azt vallhatjuk meg őszintén, hogy a tanításhoz azon okból kezdettünk, hogy együtt dolgozván tanulhassunk. A tanítóban tárgyai előadása alkalmával lappangó képökként új eszmék támadnak, melyeket türelmes hallgatói előtt szellemi erejének mivolta szerint tényekbe redukálhat és elméjük finom fátylórára projekálhat. Ez eszméknek hivatása a tudomány tovább fejlesztése s az értelmes munkavégzés megkönnyítése, de hogy ezek ne csak megvillanó s azután hirtelen eltűnő árnyékképek lehessenek, hanem mint fényképnymatok állandóan oda rögzítve maradhassanak úgy, hogy azokat a gyakorlati életben is mintaképek gyanánt használhassuk: arra a tanító minden szavát az igazságon, szereteten és bizalmon átszűrve hangzattassa szakadatlanul. Minthogy pedig előadása közben a tanító minden szava lelke minőségének képeként tűnik fel hallgatói előtt; azon kell igyekeznie, hogy a föld tisztátalan göröngyeitől, melyek között járnia kell, minél kevesebb foltok érhessek. Azért mondtuk, hogy a tanítói pálya mindenek között a legmagasztosabb, de a legnehezebb is.

Ilyen a mi eszményi képünk a tanító hivatásáról, mely kép folyton lelkünk előtt lebegvén minden erőnk-ből igyekeznünk magunkat hozzá idomítani s műveleteinkkel szemlélhetővé tenni, megvalósítani, realizálni. Csak-hogy ez a kép oly telette eszményien szép, oly gazdagon pompázó a színek-

ben, mint a nap feljöttével tarka virágok közt aranyos szárnyu lepkék után futkozó gondtalan gyermek képe sötét látó szekrényünk vizsgáló üvegén. Nem-de uraim sötét látó szekrényünk teljes színpompájában tárja elénk a képet, ezt azonban mi színíteni, redukálni nem tudjuk, mert nem ismerjük még a közvetítőt, melynek segítségével rögzíthetnők azt érzékeny lemezünkre: éppen így vagyunk az előbb említett s előttünk lebegő eszményi képpel is, látjuk lelki szemeinkkel s érezni véljük magasztos fönségét, de emberi gyarlóságunk miatt nem rögzíthetjük azt. De valamint reméljük, hogy a mindig fejlődő természettudományok útján a mindent felölelni igyekvő emberi ész biztos módot fog találni a sötét látó szekrény gyönyörű színes képeinek rögzítésére: úgy a szép és magasztos iránt érzékeny szívű tanító a lelke előtt lebegő eszményi képet szemlélhetővé teheti hallgatói előtt. Amott bemélyedő buvárkodás a természettudományok mindent átölelő széles körébe és a kísérletek összehalmozása nyújt reményt az idea realizálásához: itt pedig kifogástalan szelid érzések gyakorlása és fedhetetlen élet vezethet biztos eredményhez, ha erős akarat és kitartó munka támogatja azokat. E két hatalmas és csodának tetsző óriás művelet érdekében mennyit s mily sokat tettek már egyesek! mily világraszólót, mily nagyot és mily dicsőt tudna egy nemzet vagy a minden szép iránt fogékony nép fölmutatni egyesült erővel? Kétségkívül az egész emberiség számára oly boldogságot, melyről mostani helyzetünkben még képzetünk sem lehet. Az összpontosult erős akarat és kitartás, hogy kitűzött nemes célját elérhesse, figyelmen kívül nem hágy semmit se, a legcsekélyebbnek látszó jelenségeket hangyaként gyűjti halomra, hogy építhessen nagyszerű egészet és maradandó szépet.

A mult félévi működéseinkből kitetszett s lelki szemeinkkel láthattuk is sokaknak öntudatlan és öntudatos munkáját a napfénynek a testekre való különböző hatása körül. Vajjon mi volt

az a serkentő erő, az a hatalom, mely őket buvárlataikban vezette s ezekre izgatta? Vajjon azok a jelenségek-e, melyek a mellett, hogy minden kitűzött cél nélkül idéztettek elő, még a természettudományokban is csak mint jelentéktelen megfigyelések tekintettek? Az őket serkentő s mindnyájukat izgató hatalom nem volt más, mint az a természet szabta törvény, melyet képzeletileg testesítvén a haladás és a soha meg nem szűnő fejlődés áldásosan uralkodó szellemének nevezhetünk. Ennek valának öntudatlanul és öntudatosan híveiők és híve mindenki. Boldog, nagyon boldog az, ki öntudatos híve lehet, mert annak kormányzásában részt vesz. — Valamint egy kis anyagtestecskehez a homok-szemcsék hozzá tapadni és ott megszilárdulni szoktak, hogy utóbb állandó nagy gömbbé idomuljanak: úgy alakul a tudomány is egyes, előbb jelentéktelenné tetsző megfigyelésekből; de míg az anyagtest határa kimért bármily nagy legyen is az, addig a tudományé végtelen.

Midőn elődeink nyugalmat nem ismerve buvárkodtak, s midőn a napfénynek a testekre való egy-egy hatása tünt fel előttük, mi azelőtt ismeretlen volt annyira, hogy arról sejtelmük sem lehetett: vajjon gondolták-e, hogy el fog jönni egyszer az az idő, mikor amaz igénytelennek látszó jelenségekből egy egészen új tudomány, a photochemia alakul?! Mint minden tudománynak szokott lenni egy gőczpontja, úgy a szélesen kiterjedt fényképészetnek is van, s ez a photochemia. A mint a napból nyeri erejüket a sugarak, úgy a fényképészet minden ága abból származik, attól nyeri további fejlődésére a tápláló anyagot, a photochemiától. A fényképészetnek ezt a kiaknázhatatlan kincsányját kell erős akarattal ismerni tanulaunk. Végtelen nagy úr az, de már el nem tévedhetünk abban, mert mint egünkön a csillagok, ott tündöklenek Abney, Eder, Vogel, van Monkhofen, Obernetter, Poitvin, Stein és sok más tudományával. Ezek összegyűjtött tudománya ad nekünk tájékozást, megnyílnak lelki szemeink, s mint a kincsre

sóvárgó nyúlunk mohón az ismeretek után. Midőn azután ki-ki erejének nagysága szerint megrakodva világolni, csillogni, fényleni és tündökölni fog úgy, mint az említettek, kik éppen úgy nem lehetnek egymásnak útjában, mint a csillagok nincsenek az égen.

Önök uraim physikusok lévén, a fényképészet iránt már pályájuk megkezdésekor érdeklődniök kellett; tudták, hogy a kedvelt természettudományoknak ez egyik nagyszerű vívmányát ismerni elodázhatatlanul szükség lesz jövőben, tárt karokkal fogadták tehát azt, midőn a természettudományi kar tanszékébe iktatta. Önök uraim azon elsők hazánkban, kik tudásvágyuktól izgatva, a szép fényképészet terén is ismeretet szerezni hajlandók maguknak, hogy ezzel is szaporítsák életpályájukon gyűjtött tapasztalataikat. Ez uraim szép!

A fényképészet nem kötelezett tantárgyuk, s hogy azt mégis megismerhessék a szórakozásukra különben is szűken jutó idejüket voltak készek ennek áldozni: ez uraim még szebb! És hogy az első félévben megkezdett előadásokat oda szegzett figyelemmel kísérték, s a műveletek körül érdeklődő buzgalommal valának: ez uraim a legszebb! Önök előtt van uraim ama szép jövőendő, azon kecsesgető idő, melyben tanulmányaik útján nyert hatalmukkal e szép találmány számtalan részeiről a titkok titkainak leplét lerántva, felmutathatják a valót, az igazságot, a marandó szépet a tudományok és iparművészetek gyarapítására. Az ide tartozó anyagok képleteinek egymáshoz való viszonyításával valódi képeket, fényképeket idézhetnek elő; teremhetnek új eljárásokat, melyek az eddigieket mindenben felülmulva fényképészetünk s a tudományok terén új korszakot alkothatnak, mert régi igazság már az, hogy az akaraterő, igyekezet és kitartás gátot semmiben sem találhat. Kimért lépéssel induljunk hát előre, tegyük kiváló figyelmünk tárgyává legelőször is Daguerre világgraszoló nevezetes találmányát. Bekövetkező gyakorlati műveletünknek ez lévén alapja, kiinduló pontja,

ezt annyira kell megismernünk, hogy tetszésünk szerint bármikor állíthassunk elő képeket. Ezután Talbot találmánya tűnik mindjárt előnkbe, melynek gyakorlati ismeretével terünk mind inkább szélesedvén, a fényképezés egyes kiválóbb csoportjai kezdenek a közelmultból felénk sugározni, figyelmünket megragadni és szépségükkel magukhoz vonzani. Ezeknél már szakértőbbek lévén egymásután kíváncsian vizsgálhatjuk azokat, kísérleteket teszünk, hogy a sikerült eredményekben gyönyörködjünk s így megelégedéssel szemléljük munkánkat. Az ezzel karöltve járó édes öntudat, mely lelkünket elárasztja, lesz azon időnkért a dicsőséges jutalom, azon időért, mely fölött szabadon rendelkezvén hiábavalóságokra is elfecselhetett volna. — Ezeket előre bocsátva s az önök figyelmét felhívva megkezdhetjük előadásainkat!

A fényképezés elszaporodása és egyesületünk ügye.

A mult alkalommal megígértém, hogy Rottmann urnak a fényképezésnek hazánkban való elszaporodására s az egyesületi eszmére vonatkozó nézetére fogok még néhány sor megjegyzést tenni, annyival is inkább, mert e két ügy manapság már igen gondos figyelmet érdemel.

A cikkiró ur tapasztalása szerint a fényképezés nálunk szerfölött elszaporodtak s ennek okát abban keresi, hogy mindentéle mesterlegényt fölvesznek tanulóul, kik megunták a terhesebb munkát, s azt hiszik, hogy ha a fényképezés terére lépnek, a mellett, hogy elegans foglalkozásuk lesz, még meg is gazdagodhatnak. Én részemről megvallom, hogy ez a körülmény már régóta figyelmet keltett bennem, s az igazat megvallva, bosszankodtam is azon, hogy hát miféle ország ez a miénk, melyben az iparosok azt sem akarják elismerni, hogy a fényképezés nem olyan mesterség mint a szabóság, vagy éppen a csizmadiaság?! Jól mondja Rottmann ur, munkakerülő nép szaporította meg a fényképezés számát, s vajjon

midőn így a szám aránylag 6—8 év alatt oly megdöbbentően sokra rugott, nyertünk-e értelmes munkásokat is a mesterséget változtató emberekben? — Nem nyertünk, sőt ezek a maguk sáskaseregével megingatták a némileg már jól informált közönséget abban a hitben, hogy a fényképezés nem alsórendű, hanem tudományos mesterség, ha már éppen így akarja valaki elnevezni. Igaz, hogy a közönség nagy része csak sejti még most is egy értelmes és szakjában teljesen jártas fényképész föladatát, de legalább egyesek kimagasló alakja e téren a figyelmet komolyabban vonta magára s kezdik észrevenni, hogy milyen tudományos alapon kellene kiképzettnek lenni minden fényképésznek. — Van ezeken kívül még egy másik árnyékoldala is a dolognak, az t. i., hogy ezek a hivatlan munkások, kikből valóban nagyon ritkán vált eddig érdemes mester, elszaporodásukkal veszélyeztetik a jobbak megélhetését, s ez igen természetes. Ezek az emberek a legalsóbb fokú mesterséggé alacsonyítják le a művészi és tudományos munkát; a helyett, hogy átéreznék célja és hivatása fontos szerepét, benne egy forrást tekintenek, melyből élhetnek, de nem óhajtják foglalkozásukat magasabb színvonalra emelni, és nem akarják, hogy a forrás a maga éltető csöppjei mellett regényes és tetszetős vidéken átfolyva szépségével magához édesgesse a hivatást. Csakis a verseny jöhet nálunk szóba azzal az elvvel, hogy dolgozzunk olcsóért s így collégánk, ki azelőtt meglehetősen drágáért fáradozott, elveszítse vendégeit s minket karoljanak föl. Itt ezeknél a mestereknél más számításba vehető szempont nem jön tekintetbe, mint a biztos keresetforrásnak megteremtése; mert az, hogy tekintélyt szerezzenek e művészi iparágban, hogy némi tudományos alapon dolgozzanak, teljesen kiesik számításukból.

Ezek szoktak azután olyan olcsó pénzért dolgozni, mert érzik azt jól magukban, hogy hitvány és gyarló munkájuk nem is érdemel méltó jutalmat. Arra pedig, hogy meglegyenek a falusi fényképezés is, kikerül Rottmann ur

már megemlékezik, eléggé elkészítették az utat ezek a tapogatózó fényképeszek, mert a mit a czikkíró gyanított és a jövőre kilátásba helyezett, az már be is következett, mert több megbízható forrásból értesültem, hogy ott nem messze tőle van egy fényképész, ki ötven krajczárért csakugyan háromféle állásban készít három képet s még így is alig tud elég keresethez jutni. Ezen éppen nem ütközhetünk meg, mikor maga az illető ily hitvány értékűnek tekinti munkáját. Meg is vagyok arról győződve, hogy ez az ur sem veszi oly buzgó lelkiismeretességgel a fényképész tudományos kiképzését, mint R. ur! Olcsó husnak hig a leve — tartja a közmondás — s hogy az ily munkában nincs köszönet, arról szemeimmel győződtem meg, mert olcsó pénzen jó munkát, szép fényképeket adni teljes lehetetlenség; maga az anyag is kerül annyiba, a mennyiért az ilyenek vesztegetni szokták a képeket. Gyarló ízlésű népek jó az ily még gyarlóbb kidolgozásra valló kép, de azok, kik még nem látták ennyire napszámosi munkává lealacsonyítva a fényképészetet, elszomorodnak vagy pedig boszankodva türik a szégyenünkre dolgozó kontárokat.

Én részemről az ilyen versenyt kenyéririgységnek tekintem, melytől egészen elűt az úgy nevezett nemess verseny, mert ez utóbbi nem arra czéloz, hogy minél olcsóbban állítsunk elő képeket s így collegáink keresetét csökkentve, mi is aláüledjünk teljesen a legalsóbb rendű mesterséghez, hanem igenis azt tűzi ki feladatul, hogy munkánk művészi előállításával, képeink csinos és ízléses kidolgozásával nyerjünk elismerést a többiek felett, kik sem a kor tudományos színvonalára emelkedni nem akarnak, sem az aesthetikai szép érzék kifejtésére alkalmat nem keresnek. Csakis így lesz morális értéke a versenynek, mely azután mindig fokozottabb munkára fog sarkalni és rugó lesz arra, hogy a fényképezést valahára mi is művészi törekvésből és tudomány-szombjából tökéletesítsük.

Mi magyarok természetesen hátra állunk e téren még nagyon, mert míg

pl. a németeknél közös czél vezet a fényképeszeket abban, hogy tökéletesedjenek s tőlük induljon ki minden újítás ezen a téren, addig mi féltékenyen örködünk nem éppen helyeselhető versengésünkkel azon, nehogy egy-egy kitünőbb fényképész közülünk némi elismerésben részesüljön a sajtó és a nagy közönség részéről. Ez már bűnünk, de még nagyobb bűne ezeknek a tapogatózó fényképeszeknek, kik még talán azt sem tudják, hogy mit nevezünk collegialitásnak? Nálunk, különösen Budapesten, hol többféle nemzetiségű és sok fényképész lakik, irigykednek egymásra, féltékenyek ha valakit jobban fölkarolnak és némi hirre tesz szert, mert már akkor versenytársat látnak benne. Ennek oka, mint R. ur is helyesen írja, a fényképeszek tulszaporodásában és hézagos kiképzésükben van. A különféle mesterlegényekből lett fényképeszek között szintén találkoznak olyanok, kik komolyan tanulnak s szorgalmukkal lesz is belőlük idővel meglehetősen jó fényképész, de hány van ismét olyan, ki alig jut el oda, hogy a vegytan alapelveit csak dióhéjban is megismerje!

Az a körülmény, hogy e szaklapunk nem nyert méltányos fölkarolást sem a hazai fényképeszek, sem a segédek részéről, elég szegénységi bizonyítvány arra, hogy mily kenyéririgység vett erőt rajtunk ezen a téren. Félnek egy részről talán attól, hogy szerkesztőnk némi kis hirre talál szert tenni a szakirodalom terén s talán meg is fog esetleg gazdagodni e lap útján (A deficitből? ... — Szerk.); más részről pedig szomorúan és megdöbbenően igazolja e körülmény azt, hogy a nagy számú kontár munkások nem akarnak tanulni, nem öhajtják még hazánkban azt sem elérni, hogy egy ily szegényes igényü szaklap jövője biztosítva legyen. Nem csoda, hisz attól lehetne ily esetben ezeknek tartani, hogy mindenki tanult fényképészszé lesz, és így talán egymást falnák föl, hogy maguknak annál több konczot vessen a közönség. Valóban megbotránkoztat minden jóra való szakembert az ilyen piszkos gondolko-

dás. Mily rút dolog is az az irigység; attól félnek a pozsonyiak, hogy a brassyói fényképészek elveszik a keresetüket, a Szepességben élők attól tartanak, hogy a temesváriak megrontják hírüket, ha mindenki taláná olvassatni e lapokat, melyből tanulva becsületére válhatnak ez iparágak!

Rottmann ur ezikkében nem látok orvosságot ajánlva arra, hogy miképen kellene ezen a túlságos elszaporodáson s a rossz munkások kezdetleges előkészütségén, helyesebben szólva tudatlanosságán segíteni. Hiszem azonban, hogy ő is egy szakiskolára gondol, ha ezek eszébe ötlének, noha idézete Madáchból nézetem ellen szól. De mondja meg nekem R. ur, hogy ki biztosít bennünket arról, hogy ezek a hivatlan vendégek füsteni és faragni fognak? Megnyugodhatunk-e okadatolás nélkül abban a reményben, hogy ezek becsületből fognak tanulni, midőn a maguk hasznáért sem teszik azt? Pedig azt is mondja ám az idézett költő, hogy munkában és munkával keressük földi boldogságunkat!

Egy jól felszerelt és értelmes szaktanároktól vezetett fényképészeti szakiskola helyreütné a bajt teljesen, csak hogy mikor fognak egy ilyet nyerni a fényképészek? Vajjon ezek a mesterlegények olyan isteni szikrák lesznek-e, melyekből nemes tűz fog idővel föllángolni, hogy világítsanak sötétségünkben? Ha erről meg van győződve R. ur, ugy nem lesz szükség szakiskolára!...

A ma dolgozó és a fényképészeti iparművészet bajosan kivivott becsületét rontó kontár mesterek nagy tömegét azonban a Dunába már nem fojthatjuk, ki sem kergethetjük őket hazánkból, hanem igenis arra kellene törekednünk, hogy valami úton és módon megkedveltessük velük a természettudományokat, jelesen a vegytant, fizikát, a rajtot és a becsületesen végzett munkát, hogy így belőlük is válhassanak egykor méltó fényképészek. Ezt akarta elérni lapunk szerkesztője, midőn e közlőnyt megindítá, de eddig csakély eredménye lett küzdésének, mert a fentebb említett szomorú körülmények

és hibás, ferde nézetek miatt úgy látszik nem a karják szükségét érezni egy magyar fényk. lapnak. A feladat mindenestre az lenne, hogy először is lehetőleg kötelességévé kellene tenni minden mesternek, hogy iparművésztünk szépülése és alapos megismerése céljából pártolja ezt az egyetlen szaklapot. A külföldieket ugy is meghozatják, mert azt hiszik, hogy ezekkel olyan titkokhoz jutnak, melyek segítségével felülmulják társaikat, s elvehetik tőlük a keresetet. Száz példa is van ily gondolkodásra, erre vallanak a titkok megvételei. De e mellett még lelkükre kellene kötni a segédeknek is, ha már egyszer oly kevesen találkoznak köztük, kik jószántukból tanulnak komolyabban, hogy ők is olvassassák e lapokat, mert egy olyan magyar szakkönyv még nincs, mely ennek helyét pótolhatná. A mesterek közt sokan vannak olyanok, kik titkot csinálnak tudományukból és rejtve dolgoznak laboratoriumukban, ne hogy a segédek megtanuljanak valamit, és idővel versenyre keljenek velük. Ezen a bajon túl tehetnék magukat az illető segédek, ha a korhelykedésre és könnyelmű életre kidobott és még elfeésrelendő fizetésükből félre tennék az előfizetés díját, a mi magában véve is egy hónapra alig 30—35 krajczár. Sokkal többet ér e pár filléرنél az a tudomány, melyet a t. szerkesztő ur s a többi derék munkás fényképész közül itt; minden titkolódzás nélkül és nyíltan van itt föltárva a fényképezés egyes részeiben a nélkül, hogy ezért még külön honorariumot kellene az illetőknek fizetni.

Ha így gondolkodnék minden jóra való magyar fényképész, nem is volna okunk aggódni a túlsaporodás miatt. Ha buzgó odaadással és iparművészetünk iránt való előszeretettel igyekeznének a ma még gyöngye előkészíteli mesterek hézagoss ismereteiket kiegészíteni, az utánuk jövők csakis hasonló képzettség mellett boldogulhatnának, sőt többet lennének kénytelenek tanulni, mert terünkön hátraesés nem lesz, sőt az újabb találmányok és eljárások mindig szélesebb körű természettudományi

ismeretek elsajátítását követelik, ha valaki a korról párhuzamosan akar haladni. Látni való különben, hogy az elszaporodásnak egyik fő oka a hiányos oktatásban is kereshető, de erről a t. olvasók szíves engedelmével majd más alkalommal fogom előadni szerény nézeteimet.

R. ur a fényképezést a legnagyobb fényűzésnek nevezi. Leszámítva azt, hogy e műiparnak szükségét az első emberpártól kezdve egész évszázunk elejéig mindenki érezte; leszámítva azt, hogy a tudományos vizsgálódások és nevezetes felfedezések segítő eszközeként szerepel; és nem tekintve végre azt, hogy száz- és százféle okból társadalmi életünkben nélkülözhetetlenné vált: megengedem, hogy a fényképezés fényűzés; de a tenger-sok költségbe kerülő fényűzés cikkei közt azt hiszem ez a legártatlanabb és legolcsóbb. Így tartja-e más is, nem keresem.

Szólnom kell még az egyesületi eszméről, melyet Rottmann ur sóhajtásnak nevez. Jól van, ám legyen sóhajtás, hiszen tudjuk, hogy csak akkor szoktunk valami után sóhajtani, mikor égető hiányát leginkább érezzük. Sóhajtunk az elmúlt jobb kor után, sóhajtunk egy szebb jövőért. Ide tartozik a második kategóriába a mi sóhajtásunk is, kik azt akarják, hogy ne legyünk többé vándorló cigányok, vagy házaló zsidók, hanem olyan iparosok, kik közös cél érdekében tudnak önzéstelenül dolgozni. A bécsi fényképészeti egyesület tagsági díja évenként 5 frt.; ezt a magyar fényképészek kétharmad része rendszeresen lefizeti, tehát körülbelül több száz forintot küldünk ki külföldre. Kérdem most mi hasznunk van belőle? tettek-e a bécsiek valamit érdekünkben, miből nem ők huzzák volna a hasznot? Miért fizetnék én nekik évenként 5 frtot ingyen, talán azért, hogy a nevemet kinyomassák naptárjukban, és ezzel engem megajándékozzanak? Ha nekünk volna egyesületünk, tudom nem fizetne tagsági díjat egy bécsi sem, mert ők nem olyan jó bolondok ám mint mi, kik kitüntetésnek tekintjük és örülünk, ha a német meg-

engedi, hogy fizethessünk. Hogy aztán a bécsiek jó ízűen a markukba nevetnek hiúságunkon, az nagyon természetes, és ezt R. ur is oly jól tudja, mint én vagy bárki más közülünk.

Higgye el R. ur, hogy ilyen esetben méltán lehet sóhajtani egy magyar érzelmű embernek, kit annyiszor rászedtek a bécsiek, kikben nincs egy szikrája sem a collegialitásnak a magyarokkal szemben. Ime szolgáljon bizonyítékul egy kis példa.

E lapok t. szerkesztőjével közelebbről történt véletlen személyes találkozásom alkalmával sajnálattal hallottam, hogy a tisztelt bécsi collegák, illetve lapszerkesztők, noha több ízben kaptak mutatványszámot, még arra sem méltatták lapunkat, hogy megemlítsék legalább egyszer. Ezeknek fizessünk mi egyesületi díjat, ezeknek, kik ellenségei szerkesztőnknek, a miért föl mert lépni Magyarországon magyar fényképészeti lappal, hol eddig csak ők uralkodtak s a hol csak ők szedték föl a magyar pénzt, hogy gorbáskodjanak érte?! Úgy veszem észre, hogy nagyon érzékeny oldalukra talált a szúrás, midőn „schwindler“-ségüket szellőztették lapunkban! Ha másért nem, hát azért is megérdemelné sóhajtásunk a megvalósulást, hogy egy kis tornát reszeljünk a bécsiek orra alá, kik már annyira elbizakodtak uralmukban és nem hiszik, hogy a magyar fényképészekben egy kis életerő pezseg; nem hiszik, hogy magyar ember tudjon valami okosat cselekedni a nélkül, hogy tőlük könyörögve pénzért ne venné a tudományt, olyan tudományt, minőt ők is más nemzetek szakmunkáiból tanultak meg.

Ha nem volna életrevaló az egyesülésre vonatkozó munkálkodó törekvés, akkor bizonyára sem a bécsiek, sem más egyéb nemzetek nem alkottak volna maguk közt ilyet, mert higgye el R. ur, hogy minden ok nélkül e praktikus gondolat meg nem valósult volna. Az elszórtág, mely a fényképészeket elválasztja egymástól, nem gátló, sőt előmozdító ok az egyesület megteremtésénél, mert ezzel egy központot

nyerünk, honnan mint egy gyújtó pontból sugározni ki az érdeklődésünkben tett intézkedések. Külföldön is szét-szórva élnek embereink, éppen úgy mint nálunk, mégis szerveztek egyesületet. Csak nem kellene oly lanyhán venni a dolgot, mint itt tesszük nálunk. Hiszem azonban, hogy külföldön alig féltékenykednek egymásra a fényképészek úgy mint mi, mert ott mindegyik igyekszik kellő tudományra szert tenni és rendszeres oktatásban is részesülnek; nálunk a tanultabbak véka alá rejtik tudományukat, titkolják eljárásukat, s így mindig szélesebb lesz a helyett, hogy kurtúlna az a tér, mely bennünket egymástól, főleg a segédektől oly annyira elválaszt.

A pinzéreknak, hajósoknak, philharmonicusoknak vagy bármely más szétszórtan élő osztálynak egyesülete más jellegű mint a mienk, szükségük sincs rá úgy mint nekünk, mégis megteremtették, mert nem félnek úgy egymástól mint a magyar fényképészek, kik ugyanazon városban lakó collegáikban ellenséget látnak.

Előadásokat tartani — mint talán Rottmann úr hiszi — éppen nem lenne hivatása egyesületünknek, mert „üres padoknak ki tartana előadást“? hanem igenis lennének más, ennél hasznosabb és fontosabb feladatai. Elmondhatnám e részben nézeteimet leplezetlenül, azt hiszem mindenki csak így tenne, de szóljon helyettem annak a nyílt levélnek idő vágó szakasza, melyet szerkesztünk a múlt évben intézett — fájdalom eredménytelenül — a hazai fényképészekhez. A többek közt így szól egyesületünk céljáról a levél röviden:

„Van mindenféle egyesület az országban, csak közöttünk nem akadt senki, a ki érdemesnek tartotta volna a szorosabb szövetezésre célzó eszme fölkarolását. Gyűlést sohasem tartottunk, holott erre nekünk van legnagyobb szükségünk.

A jövő emberei vagyunk, haladnunk kell nyomról nyomra a természet-tudományokkal. Naponkint nevezetes felfedezésekről hallunk, melyek nem ritkán irányadó befolyással vannak a fény-

képészetre. Ezeket azonban csak futólag halljuk, a nélkül, hogy mi, kiknek érdeklődésünkben állana megvitatni a találmányt és annak elsajátítását megkönnyíteni, bármit is tennénk.

Ha létezni akarunk a nyilvánosság terén, akkor alapítsuk meg a hazai fényképészek országos egyesületét!

E szövetezésnek nagyon üdvös feladatai lennének. Tudomást szerezne a külföldi vívmányokról, meghánynávetné azokat a mi viszonyunkhoz képest és életrevaló szabadalmakat vásárolhatna, minő a Woodbury-főle „Photoglyptie“ is, melyhez, nagy ára miatt, egyesek nem juthatván, ki tudja meddig kell ismeretlenül maradnia hazánkban. Tervet készíteni a fényképeszeti iparműiskoláról, ennek szervezetről, legkönnyebb kiviteléről. Ez lenne hivatva arra is, hogy végre-valahára egyesület hozzon létre valamelyik egyetem vegytani intézetével, hogy a vegyszerekért évenként a tömérdek sok pénz ne vándoroljon külföldre, hanem a hazában maradjon. Ennek közvetítésével — nem tartoznék a lehetetlenségek körébe — egy fényképeszeti papirosgyár fölállítására se. Végre ezen országos szövetezés megkoronázná működését azzal, hogy egy szaklapot szerkesztene, vagy legalább ennek szerkesztésével többeket megbizna s a lap fennmaradását anyagilag és szellemileg biztosítaná.“ (A lap ime megindult már egyesület nélkül is.)

Jónak látom még az alábbi sorokat is idézni e levélből:

„Végül, hogy kikerekített egészethadassak és felőleljem a legfontosabbat, meg kell még emlékezni a kiállításról is. Akárhány kiállításon voltam jelen, mindenütt szép számmal mutatták be fényképészeink műveiket. Megmutatták azt, hogy tudnak dolgozni szép műveket készíteni, de arra nézve, hogy az egész ország együtt lássa munkánk eredményeit, tehetségünk szerény alkotásait, igen célszerűnek tartanám azt, hogy mi keblileg rendezzünk egy országos, mindennemű fényképeszeti kiállítást, hogy lássuk, mit tud hazánk e tudományos

iparága felmutatni. Ez lesz a legjobb alkalom arra, hogy tanuljunk, kérdősködjunk egymástól s váljék közkinccsé az, a mit egyikünk-másikunk eddig csak egyedül és kizárólag producált.

Ehhez nem kell egyéb, mint egy országos egyesület s a mi erő akaratumk éppen úgy életet adhat ennek, mint az ezzel elérni óhajtott kiállításnak, mely azután rövid időn oda módosíttatnék, hogy állandó lehessen, s egyszerűs mind b a z á r, hol csakis művészi leg készült képek lennének kiállíthatók, azután el is árúsíthatók."

Az ily czélú egyesület létesülése csak idő kérdése, de hogy mostanában, a jelen viszonyokat meglatolva és a hazai fényképészek valóban alvó tudomány szomját tekintve, nem fog megvalósulni, arról éppen úgy meg vagyok győződve, mint arról, hogy egy európai fényképészeti congressust mi már alig fogunk megérni!

Legyen elég ennyi válaszul Rottmann úr cikkére. Hiszem, hogy e rövid eszmecseréért ismert egyszerűségét nem lankasztottam és nem sértettem meg, sőt talán szívesen fogadta tőlem, hogy műkedvelő létemre érdeklődöm a fényképészek viszonyai iránt.

TAKÁCSI S.—A.—R.

VEGYESEK.

A trieszti kiállításon fényképészeti munkákkal következő ismerőseink vesznek részt: Rapprecht Mihály, Kozmata Ferencz, Koller Károly, Ellinger testvérek, Klósz György, Streliszki Lipót, May és társa, Weinwurm testvérek, Danilovics, Kossák Ignác és Zamboni; mindannyian fényképészek. Továbbá Konkolyi Tege Miklós dr. ógyalli csillagdája, Morelli Gusztáv fametsző és Brant műkedvelő. — A kiállítás fényképészeti osztályáról több tekintélyes lapban olvastunk elismerő nyilatkozatot, különösen pedig a fénynyomatokra vonatkozólag. Photochemikáikai munka azonban hazánkban nincs kiállítva. Kozmata úr, ki a magyar fényképészeti osztály vezetője, megígérte, hogy a kiállítás minket érdeklő ágá-

ról részletes ismertetést fog nyújtani olvasóinknak lapunkban.

Vöröskálán fényképész úr néhány fényképet küldött hozzánk azzal a kijelentéssel, hogy ezek szabad ég alatt, csekély ponyvafödőzettel és minden függönyözés nélkül készültek. Ezekkel csak azt akarta megmutatni, hogy az utazó fényképésznek nem éppen föltötte szükséges, hogy 50 vagy 100 szál deszkából készült fényíró föltállításával vesződjék, hogy némileg jó világítású képekhez jasson. Legyen a szorult fényképészben egy kis föltalálás és könnyen segíthet magán. A küldött képek elég csinosak, a világítás és állítás egyaránt jó ízlésre vall.

A csoportkép ügye. Mult számunkban azt ígértük, hogy a beérkezett arcképekből készített csoportképet mellékletül fogjuk adni jelen füzetünkhez s e miatt közlőnyünk augusztusi füzete később is fog megjeleníteni a szokott időnél. Nagyon sajnáljuk, hogy ígératumk nem teljesíthetjük. A csoportkép alaprajzának elkészítésére, mint emlékeznek olvasóink, Nagy György aradi fényképész úr vállalkozott s azt ígérte, hogy június végére el is készíti, mi pedig július és augusztus hónapokban sokszorositani fogjuk. Ámde Nagy úrnak is sok olyan munkája akadt a nyáron, melyet a mindennapi kenyér megkeresése végett előbbre kellett tennie a mi rajzunknál s így csak a mult héten kaptuk meg. Egy hét alatt a képeket kívágni, fölragasztani, levenni, sokszorositani, szóval mint mellékletet elkészíteni teljes lehetetlenség volt, mert műtermünkben ilyenkor úgy is összetorlódik a munka. A képek egyébként már munkában vannak s ha csak napi elfoglaltságaink engedik szeptemberi füzetünk megjelenéséig el is készülnek, a mikor azután mellékelné fogjuk. A tisztelt olvasók pedig e rajtunk kívül eső hibáért szíves elnézéssel lesznek. A rajz nagyon csinos, a munka ízléses kiállítású és ügyes, gyakorlott kezekre mutat. Nagy úr valóban megérdemli fáradságáért mindnyájunk köszönetét.

Augusztus 30-ikától kezdve a teljesen összeállított képet nyilvános szemlére tesszük ki műtermünkben. Előre is hiszszük, hogy számos nézője akad.

Többen irtak hozzánk a végből, hogy vajjon mennyi kiadás jut egy személyre a csoportkép kiállítása költségeiből? Nagyon csodálkozunk ezen a kérdésen, mert mi sohasem említettük egy szóval sem, hogy ennek elkészítéséért olvasóinktól díjt akarunk beszélni akár előlegesen akár utólag. Most tehát újlag és egyszer-mindenkorra kijelentjük, hogy a kép ingyenessé lesz fog lenni.

Haladunk. A fényírás művésze valami bűvészi hatással van a természet mély titkait nem ismerő együgyű lelkekre, a legsodálatosabb és titkos erőket azonban az áfrikai szerccsenek tulajdonítják neki. Egy áfrikai utazó naplójában a következő följegyzéseket olvassuk e tárgyra vonatkozólag: Sok nehézséggel járó s fárasztó utazásaim alatt nagy örömet okozott nekem a jámbor s együgyű benszülöttek lefényképezése. A szerccsenek inkább a puskacső elé is állottak volna, mint az ártatlan camera obscura elé. Mig nyugodtan állott a készülék, csoportosan gyülekeztek körülötte, mihelyt azonban hozzá akartam fogni a levételhez, hirtelen szétfutottak, mint a puskalövéstől szétkergetett vadak; ördögi bűvészetnek képzelték az egész mesterséget s azt hitték, hogy ha lefényképezik őket megbabonáztatnak. Sokan az hitték, hogy nem is lehet többé arczuk, ha ott látják azt egyszer a fényképen. Néhány helység egészen lakatlan maradt mindaddig, mig el-nem távoztam camerámmal a vidékről. Eddig az utazó. Ha ilyen babonás hitet látni óhajtunk, nem kell Áfrikába mennünk a szerccsenek közé. Midőn itt Kolozsvárt a törvénytették a mariseli rablókat lefényképezettette, kik mellesleg szólva nagyobb részét havasi előhők voltak, akárhánynyal megtörtént, hogy szép szerével nem állott meg az apparatus előtt, mert ágyunak nézte azt.

Ugy kellett azután nagy nehezen felvilágosítani őket, hogy miféle jószág ez a kis szekrény! Ezek az emberek különben nem sokkal állanak előbbre műveltség tekintetében a szerccseneknél!

Varázsfényképek. Ha a papírra nyert positiv fényképet aranyoldattal nem színtjük, hanem a kimosás után mindjárt higanyhalvag-oldatba tesszük, a fénykép azonnal eltűnik; t. i. a vegyszerek egymásra való hatásától a papíron kalomel és ezüsthalvag támad, melyeknek színe a papíron észre nem vehető. Mihelyt azonban azt a papírt, melyen a képet így elenyésztettük, alkéneccsavas szikélegoldatba mártjuk, vagy oly nedves papírral hozzuk érintkezésbe, mely ily vegyszerrel van itatva, a kép azonnal ismét előtűnik. — Ezen az eljárás alapján a varázsfényképek előállítására, melyeknek a látványos mutatvány és bűvészi előadások körében ma már oly széles elterjedése van. (T. M.)

Arcz képet a II. csoportképhez következő olvasóink küldöttek eddig: Keintzel Károlina, Dánkánics Jeremiás és Golberger Isidor. Ezt a II. csoportképet csak abban az esetben állítjuk össze, ha többi olvasóinktól is kapunk fényképet.

Lapunkra újabban előfizettek: Kozmata Ferencz fényk. Budapest, Csejdy Lajos fényk. s. Szatmáron, Golberger Isidor fényk. s. Heskulesfürdőn, Takáts G. fényk. s. Szabadkán és Mühlhay Albert fényk. Csik-Szent-Mártonban.

Oldal István fényképész és ismert festő úrnak jelen számunkban levő hirdetését különösen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. — Beyer lipcei festőtől hirdetésében közzé tett hátterei illusztrálására közelebbről egy csinos mutatványt kaptunk. A küldött háttér eléggé ízléses, s ha minden egyes darab ily sikerült szépségű, méltó helyet foglalhat el bármely fényképész műtermében. Ha valakinek tetszik, szerkesztőségünk-

ben megtekintheti a küldeményt. — **Lengyel Samu** veterán fényképészünk a hazai szaktársak névsorának kiegészítésül tudatta velünk, hogy **Szilberstein** nevű fényképész nem nyitott a múlt évben műtermet **B.-Füreden** — mint áprilisi számunkban jelezve volt, — mert 1862 óta ő szokott minden nyáron e fűrdőben tartózkodni.

INGYEN-ROVAT.

Juhász József kassai fényképész, ki a **Malom-utca** 20-ik száma alatt augusztus 1-én egy csinos és újonnan épült műtermet nyitott, keres egy jó 5"-es gépet a hozzá való camerával; venni szándékozik továbbá egy csinos asztalt is. Az ajánlatok hozzá intézendők.

Décsey nagyváradai fényképész műtermében egy ügyes és gyakorlott retoucheur alkalmazást kaphat. Az ajánlkozók forduljanak hozzá.

Ferentzy Lukács keres egy olyan segédet, ki a retouchirozásban jártassággal bír. Lakik **Székely-Udvarhelyt**, hova a helykeresők is forduljanak.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

Többeknek. Múlt számunkban vastag betűkkel jelezük, hogy lapunk jelen füzete csak a hó utolsó hetében fog megjelenni. A reclamatió tehát fölös volt.

M—r J. Khly. Hol késik az ígért czikk?...
Zs—a V. Zmbr. Várjuk az ígért m

előbbi beváltását.

K—cs K. Zilah. Annak idejében 2 frt. 40 krt. kaptunk, a felszólítás csak azon esetre szól, ha nyilvános lett volna a hirdetés rendező rovatumkban. Minthogy azonban az ingyen-rovatba került — mert nagysád helyett megbízottja nem intézkedett, — a fölös 40 krt. közlebebről visszakaldjuk, Ennyit fölvilágosításul.

F—y L. Csuszda. A „Vegyesek” közt van válaszuk a csoportképre vonatkozólag.

Sz—s L. T. Dada. Megtettük.

T—cs G. M. Szbka. Ugy történt, Várjuk.

K—a P. Zgrszeg. A mai napig mit sem kaptunk.

B—a E. Alvincz. Az említett levelet még nem vettük.

R—n F. Szarvas. Tömérdek elfoglaltságunk és betegeskedésünk miatt csak most tudhatjuk, hogy a czikket vettük és köszönjük. A lap homlokára kerül s így csak jövőre közölhetjük. Szíves üdvözlét!

K—sz V. Bpest. Kívánsága szerint. A díj még nem érkezett meg.

Cs—y L. Szatmár. A kívánt számokat annak idejében expedáltuk.

P—pp A Floesti. Helyesen van. Nem bizalmatlanság volt az, hanem figyelmeztetés. Jó indulatára mindenkor számítunk. Hogy szolgál a szerencse abban a szép országban?...

L—l S. Bfüred. Válaszoltunk. A kiigazítást megtettük. Azt halljuk, hogy **Veszprémben** költözik. Igaz-e?

Sager özvegyének. Bécs. Egy-két sort ha ír leveleinkre válaszul, el lehetett volna kerülni a keletlenlenséget. Az efféle nem kell olyan zokon venni.

K—i L. Nbnya. Feleltünk a levélre. A többire nézve elkövetünk mindent.

N—gy Gy. Arad. Válassunk főtebb a „Vegyesek” közt. Fogadja személyes köszönetünket is.

G—r I. Herkules fűrdő. Bizony késon az I. csoportra. A lapok elmentek.

V—a M. Miskolcz. Sem a bogarakat nem kaptuk, sem a régen ígért czikket. Várhatjuk?...

Hazáfi nak. Szavunknak állunk mihelyt dolgozunk apadóban lesz. Az úgy nem áll olyan rosszul, mint mendottuk. Szíves üdvözlét!

K—a F—cz. Bpest. Válaszoltunk, a lapok is elmentek. Várjuk a kiállítási memorandumot.

M—y A. Cs.-Sz.-Márton. Megkaldottuk mind, az előfizetés pedig nálunk csak június végéig szól. Kérjük a hatrálek kiegyenlítését mielőbb.

Kiváncsi nak. Bpest. Azt kérdi iraságod, hogy miért volt a hazai fényképezek névsorának multkor között részében **Boross Imre** ur neve után *) téva? — Ott bizony még két csillagnak kellett volna lenni, és pedig a szöveg alatt, mert csak úgy van értelme, ha ez is oda kerül: „Nyáron át a hévizi fűrdőben is.” C-ak hogy ezeket a csillagokat a corrector ur három pápaszemmel sem látta meg. Bocsássuk meg neki, hisz nem lehet mindenki csillagvizsgáló! Ha mégis valami csillagó szép női szemek lettek volna?!...

D. D. Eldoradó. Efféle apróságot máskor is szívesen veszünk. A ph.-ról szóló czikket is adni fogjuk, — a ránk vonatkozó rész kihagyásával. A kiállításon számos ok miatt nem vehettünk részt.

Felelős szerkesztő, kiadó és laptulajdonos

VERESS FERENCZ.